

การศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครอง
ในการชันสูตรพลิกศพ
GUIDELINES OF PERFORMING DUTIES OF PROSECUTOR AND GOVERNING
OFFICERS WITH CONDUCTING A MUTUAL AUTOPSY

ปริญวิชน์ เชื้อนเพชร* และวรวัช วิชชวานิชย์
คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Parinyawit Kaunped* and Woratouch Wichuvanit
Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy

Received: June 1, 2021

Revised: July 13, 2021

Accepted: August 10, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ปัญหาอุปสรรคและศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการชันสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครอง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ คือ พนักงานอัยการ 5 คน เจ้าพนักงานปกครอง 5 คน คัดเลือกโดยเฉพาะเจาะจง โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การวิเคราะห์ และประมวลผลโดยนำคำถามในการวิจัย มาเป็นกรอบการวิเคราะห์ ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาผลจากการศึกษาพบว่า ในกรณีที่มีการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำ หรือ ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการและเจ้าพนักงาน ปกครองเข้าร่วม การชันสูตรพลิกศพ เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาล ตามแบบระเบียบที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อให้ศาลดำเนินการไต่สวนการตาย และศาลจะออกคำสั่งว่าผู้ตายมี พฤติการณ์การตาย จากการศึกษายังพบปัญหา 3 ประการ คือ (1) บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เพียงพอต่อ การปฏิบัติงาน (2) ระเบียบข้อบังคับที่ไม่เป็นระบบ (3) งบประมาณการดำเนินงานไม่เพียงพอ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ (1) ควรมีการจัดการอบรมความรู้ความเข้าใจงานนิติวิทยาศาสตร์ และนิติเวชศาสตร์ในการปฏิบัติงาน (2) ควรจัดการระเบียบ ข้อบังคับให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (3) ควรมีการ ปรับปรุงระบบการเบิกจ่ายงบประมาณ ให้มีความรวดเร็ว

คำสำคัญ: แนวทางการปฏิบัติงาน พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง การร่วมชันสูตรพลิกศพ

Abstract

This research aimed to study the operational guidelines, the associated problems and obstacles encountered by prosecutor and governing officer when a mutual autopsy occurred and to propose solutions for those problematic issues. The sample group consisted of five prosecutors and five governing officers, who were selected by the purposive sampling method and in-depth interviews was used to collect data. The research data was processed by applying questions from this study as a framework and analyzed using the approaches of data analysis and descriptive presentation. The results of this research indicated as follows: In the event of a death arising from any action or a death occurs while in custody, the law determined that prosecutors and governing officers were legally required to attend a mutual autopsy. When the autopsy was completed, the prosecutor will file a complaint with the court as prescribed by law in order for the court to conduct a hearing for the death. Subsequently, the court would issue an order to declare the circumstances of the death. In addition, the findings found three problematic issues, including, (1) Inadequacy of personnel in performing duties (2) Unsystematic regulations and (3) Inadequate budgets for supporting operations. The group of key informants suggested solutions to the problems as follows: (1) There should be trainings about forensic science and forensic medicine to provide more knowledge for practical operations (2) Regulations should be managed in unison. (3) The speed of the budget disbursement system should be improved to provide prompt response.

Keywords: Operational Guidelines, Prosecutors, Governing Officers, Mutual Autopsy

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 3 บัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิต และร่างกายการจับ และการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้” ดังนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญา บุคคลนั้นย่อมได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่ได้รับการกล่าวหา นั้น อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บัญญัติเรื่อง “หน้าที่ของรัฐ” ไว้ในหมวด 5 ซึ่งมีหลักการสำคัญที่จะต้องดูแลสวัสดิการชีวิตความเป็นอยู่และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน รวมถึงหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องธำรงรักษาความเป็นธรรมในสังคม เพื่อให้ประชาชนได้รับสิทธิประโยชน์จากภาครัฐอย่างแท้จริง

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 “ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบ และการถ่วงดุลอำนาจระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม โดยกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อมีทัศนคติขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญารวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานมีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีประสิทธิภาพ” รัฐธรรมนูญฯ ได้ให้ความสำคัญกับการใช้นิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับสังคม และเป็นหลักประกันความโปร่งใส (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 257)

กระบวนการในการชันสูตรพลิกศพของรัฐถือเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากหลักการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลักการที่สามารถพิสูจน์ความจริงได้โดยปราศจากข้อสงสัย เจ้าหน้าที่ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพก็จะประกอบไปด้วยแพทย์ผู้ชันสูตรพลิกศพ และพนักงานสอบสวน ผู้ทำหน้าที่นั้นล้วนแต่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีเมื่อมีการตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติงานตามหน้าที่ หรือการตายซึ่งอยู่ในระหว่างการควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในมุมมองของบุคคลภายนอกย่อมเกิดความเคลือบแคลงสงสัยถึงกระบวนการยุติธรรมว่ามีการถ่วงดุลในกระบวนการเหล่านั้นหรือไม่ กฎหมายจึงได้กำหนดให้มีพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพในกรณีนี้ การมีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นการถ่วงดุลอำนาจและตรวจสอบการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐที่ถือเป็นการสร้างมาตรฐานและหลักประกันความยุติธรรมในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ

ดังนั้นการศึกษถึงบทบาทหน้าที่ของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครอง เพื่อให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่และประเด็นปัญหาในการปฏิบัติงานเพื่อนำผลของการศึกษามาปรับปรุงแก้ไขระบบงานในการปฏิบัติงานชันสูตรพลิกศพให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผู้เขียนจะนำเสนอแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองที่มีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานเพื่อให้ทราบถึงประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน เพื่อที่จะศึกษาหาแนวทางความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150) และวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองที่ได้จากการรวบรวมลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามหลักการวัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขต และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานปกครองในการร่วมชันสูตรพลิกศพ
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของพนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานปกครองในการร่วมชันสูตรพลิกศพ

3) เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการร่วมชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการ และเจ้าพนักงาน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

1. แนวคิดการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1.1 การถ่วงดุลอำนาจระหว่างสิทธิเสรีภาพกับการควบคุมอาชญากรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีขั้นตอน หลักเกณฑ์ และองค์การตามกระบวนการยุติธรรมหลายองค์การเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ งานสืบสวน งานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทำสำนวนและส่งไปยังพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการจะเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบสำนวนนั้น และทำความเห็นสั่งฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งศาลเป็นองค์กรที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการยุติธรรม ศาลจะเป็นผู้ตรวจสอบพยานหลักฐาน ถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจในการควบคุมอาชญากรรมอีกรูปแบบหนึ่ง และเพื่อให้ดำเนินคดีสอดคล้องกับหลักนิติธรรม และจะต้องรักษาความสมดุลระหว่างการรักษาอำนาจของรัฐ และสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งกระบวนการในการถ่วงดุลอำนาจนี้จะต้องมีความเป็นกลาง หลักการในการดำเนินคดีอาญาของสากล กำหนดรูปแบบในการบริหารกระบวนการยุติธรรมไว้ 2 ประเภท คือ

1.1.1 การควบคุมการเกิดอาชญากรรม (Crime Control) หมายถึง การควบคุมปราบปรามอาชญากรรมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ สามารถใช้ดุลพินิจบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด เพื่อไม่ให้มีอาชญากรรมเกิดขึ้นปฏิบัติการรวดเร็วและเด็ดขาด

1.1.2 กระบวนการนิติธรรม (Due Process) หมายถึง หลักปฏิบัติโดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิ บางประการของประชาชนมากกว่าการปราบปรามอาชญากรรม มีความละเอียดอ่อนคำนึงถึงหลักเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ

1.2 หลักการค้นหาความจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 เป็นการดำเนินคดีโดยภาครัฐ เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วม ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายจะทำให้คดีของอัยการเสียหาย โดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใด ๆ ในกระบวนการพิจารณาพนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้ผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นการกระทำนั้น ๆ ได้ ทุกองค์การในกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่ตั้งแต่การค้นหาความจริงของการกระทำความผิดทางอาญาเรื่องนั้นการค้นหาข้อเท็จจริงจะต้องมีความเป็นเอกภาพ จะต้องยึดหลักความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในอดีตนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปี พ.ศ. 2477 ศาล ได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมชั้นสูตรพลิกศพกรณีเกิดเหตุวิสามัญฆาตกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นศาลหลักประกันความโปร่งใสและช่วยถ่วงดุลอำนาจในการดำเนินการของกระบวนการ ต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมาย โดยยกเลิกให้ศาลเข้ามามีบทบาทในการชันสูตรพลิกศพ จึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้เหมาะสมและเป็นผลดีต่อการอำนวยความยุติธรรม

2. กรอบการแนวคิดการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 “เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานให้มีการชันสูตรพลิกศพเว้นแต่ตายโดยประหารชีวิตตามกฎหมายซึ่งการตายโดยผิดธรรมชาติ คือ การตาย 5 ลักษณะ ดังต่อไปนี้การฆ่าตัวตาย, การถูกผู้อื่นทำให้ตาย, การถูกสัตว์ทำร้ายตาย, การตายโดยอุบัติเหตุ,

การตายโดยยังมีปรากฏเหตุ” พนักงานสอบสวนและแพทย์เป็นผู้มีหน้าที่หลักในการชันสูตรพลิกศพเพื่อจะรวบรวมพยานหลักฐานกระบวนการชันสูตรพลิกศพในเบื้องต้นนั้นจะใช้แสวงหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสถานที่เกิดเหตุ เช่น สภาพศพ ร่องรอยการต่อสู้ การประมาณการระยะเวลาในการเสียชีวิตและหลังจากนั้น จะเป็นหน้าที่ของแพทย์นิติเวชในการตรวจพิสูจน์ภายในร่างกายของผู้เสียชีวิต เพื่อตรวจสอบสภาพของอวัยวะภายใน สภาพบาดแผลเพื่อหาสาเหตุของการเสียชีวิตเป็นต้น

นอกจากพนักงานสอบสวนและแพทย์ที่มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพแล้ว ยังมีพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองที่จะต้องมีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 3 ในกรณี “การตายจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน” ถือเป็นมาตรการทางกระบวนการยุติธรรมในการถ่วงดุลอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตามกฎหมายถือว่ามีส่วนช่วยอำนวยความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริงนั้น จะต้องมีการถ่วงดุลอำนาจผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เพื่อช่วยตรวจสอบควบคุมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรมนั้น

ดังนั้น พนักงานอัยการและเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองเป็นส่วนหนึ่งที่ถูกกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ในการชันสูตรศพ โดยพนักงานอัยการจะต้องร่วมการชันสูตรพลิกศพ เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานและความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ในกรณีที่มีการตาย ตามมาตรา 150 ในส่วนของเจ้าพนักงานปกครองจะมีบทบาท ในการร่วมชันสูตรพลิกศพ การศึกษาครั้งนี้ จะนำเสนอแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการและ เจ้าพนักงานปกครองที่มีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน เพื่อให้ทราบถึงประเด็นปัญหาในการดำเนินงานเพื่อที่จะศึกษาหาแนวทางความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองในการชันสูตรพลิกศพ” ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) มีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย การวิจัยฯ ครั้งนี้ผู้เขียนได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการร่วมชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 3 “ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน” เพื่อที่จะศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานในการร่วมชันสูตรพลิกศพ

กลุ่มแรก คือ พนักงานอัยการที่มีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่หรือเคยปฏิบัติหน้าที่มีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ

กลุ่มที่สอง คือ เจ้าพนักงานปกครองที่มีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่หรือเคยปฏิบัติหน้าที่มีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ

ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ราย มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 2 ราย เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี จำนวน 4 ราย และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่

10 ปีขึ้นไป จำนวน 4 ราย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลผู้เขียนได้คัดเลือกแบบเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) จากข้อมูล ทั้ง 2 กลุ่ม โดยดำเนินการคัดเลือกพนักงานอัยการ จำนวน 5 ราย และเจ้าพนักงานปกครอง จำนวน 5 ราย

2. แนวการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มเป้าหมาย แนวทางในการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่จะนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งโครงสร้างหรือเรียกอีกแบบว่าการสัมภาษณ์แบบชี้นำ กล่าวคือ มีการร่างข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิด มีความยืดหยุ่นหรือมีการนำคำสำคัญ (Keywords) มาใช้ประกอบการชี้นำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

3. วิธีการพัฒนาและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กระบวนการในการกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยผู้เขียนมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากหนังสือ ตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการดำเนินการชั้นสูตรพลิกศพ แล้วนำข้อมูลที่ได้เหล่านั้นมาพัฒนาเป็นประเด็นในข้อคำถามของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง

3.2 ดำเนินการออกแบบเครื่องมือในการใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง

3.3 นำเครื่องมือที่ได้จากการออกแบบและพัฒนา ส่งให้ที่รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกวรธัช วิชาวนิชย์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษารายบุคคล ช่วยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมให้ครอบคลุมเนื้อหา หรือประเด็นที่ต้องการศึกษา

3.4 ดำเนินการนำแบบข้อคำถามที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) นำมาปรับปรุงพัฒนาให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ก่อนจะดำเนินการเก็บข้อมูลในภาคสนามตามที่ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ต่อไป

4. การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ผู้เขียนจะดำเนินการใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นหรือการสัมภาษณ์ โดยผู้เขียนจะได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลความน่าเชื่อถือโดยวิธีการใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation) กล่าวคือ เรียบเรียงข้อมูลออกมา และนำข้อมูลดังกล่าวส่งให้กลุ่มเป้าหมายที่ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ตรวจสอบว่าการแปลผลจากการสัมภาษณ์นั้นตรงตามเจตนารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลหรือไม่ เพื่อเป็นการตรวจสอบการได้มาของข้อมูลนั้นครบถ้วน ถูกต้องหรือไม่

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้เขียนดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย ตำราที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูล (Document Research) นำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้เขียนจะนำข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประมวลผลโดยนำคำถามในการวิจัย วัตถุประสงค์ในการวิจัยและกรอบการดำเนินงานวิจัยมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้เขียนจะดำเนินการเรียบเรียงข้อมูลในส่วนของปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหาในการชั้นสูตรพลิกศพมาจัดกลุ่มกำหนดประเด็นสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านนโยบายและระบบงาน และด้านงบประมาณ เพื่อให้การประมวลผลเข้าใจง่าย และมีความชัดเจน และจะใช้มาตรการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล โดยการใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation) ให้ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นไปตามเจตนาของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้เขียนจะนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลให้มีความเชื่อมโยง และสอดคล้องกันผู้เขียนนำเสนอข้อมูลโดยใช้หลักการเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่อให้เนื้อหาที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง โดยการนำเสนอข้อมูลนั้นจะต้องไม่นำเสนอให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงานผู้ให้ข้อมูล ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) เป็นงานวิจัยที่มีความสำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะในการแก้ไข ประเด็นปัญหา หรือข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรต่อไป

คำถามในการวิจัย

- 1) แนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองในการร่วมชั้นสูตรพลิกศพเป็นอย่างไร
- 2) ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองในการร่วมชั้นสูตรพลิกศพเป็นอย่างไร
- 3) แนวทางในการแก้ไขปัญหาการร่วมชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองเป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- 1) ทำให้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองในการร่วมชั้นสูตรพลิกศพ
- 2) ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครองในการร่วมชั้นสูตรพลิกศพ
- 3) ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาการร่วมชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครอง
- 4) ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ จะสามารถนำไปปรับปรุง หรือใช้เป็นแนวทางเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการร่วมชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานปกครอง

ผลการศึกษา

พบว่าแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานปกครองนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรมจากการกระทำ และการประพฤติปฏิบัติของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อีกทั้งยังช่วยในการถ่วงดุลอำนาจของรัฐ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับมามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สามารถนำประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปศึกษาต่อยอดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการดำเนินการการชันสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งกลไกการดำเนินงานนี้เป็นกลไกที่สำคัญต่อระบบกระบวนการยุติธรรมหากการปฏิบัติหน้าที่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพย่อมเกิดความเป็นธรรมต่อผู้เสียชีวิต และญาติผู้เสียชีวิต

แนวทางปฏิบัติงานของพนักงานอัยการในการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่ายตามกฎหมายแล้ว เมื่อปรากฏแน่ชัดว่าบุคคลใดเสียชีวิตผิดธรรมชาติ ซึ่งกฎหมายได้ระบุไว้ 5 แบบ คือ ฆ่าตัวตาย ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ตายโดยอุบัติเหตุถูกผู้อื่นทำให้ตาย และตายโดยไม่ปรากฏสาเหตุจะมีพนักงานสอบสวนในท้องที่ที่พบศพ และแพทย์ทางนิติเวชศาสตร์เป็นผู้มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ แต่หากสาเหตุที่เสียชีวิตกรณีการเสียชีวิตที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือเสียชีวิตซึ่งอยู่ระหว่างการควบคุมของ เจ้าพนักงานแล้วจะต้องมีพนักงานอัยการกับเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ปลัดอำเภอ หรือเทียบเท่า แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ และพนักงานสอบสวนร่วมเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ ซึ่งการชันสูตรพลิกศพในส่วนนี้จะเป็นการร่วมการเก็บตรวจพยานหลักฐานสภาพศพ และสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนแรกเมื่อมีเหตุการณ์เสียชีวิตโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน หรือเสียชีวิต ซึ่งอยู่ระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งจะต้องให้พนักงานอัยการเข้าร่วมดำเนินการชันสูตรพลิกศพนั้น พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนคดีจะเป็นผู้ดำเนินการแจ้งมายังศูนย์อำนวยการคดีชันสูตรพลิกศพ ซึ่งศูนย์อำนวยการชันสูตรพลิกศพนี้ ถูกจัดตั้งขึ้นตามระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พ.ศ.2543 ศูนย์อำนวยการชันสูตรพลิกศพเป็นหน่วยงานกลางในการติดต่อประสานงานไปยังพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายให้ร่วมชันสูตรพลิกศพปฏิบัติหน้าที่ตามวัน เวลา และสถานที่ตามที่พนักงานสอบสวนแจ้งไว้ และพนักงานอัยการจะสั่งการให้แจ้งไปยังคู่สมรส ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือญาติของผู้เสียชีวิตได้รับทราบว่าจะมีการดำเนินการร่วมชันสูตรพลิกศพ แต่ในกรณีที่ไม่ว่าจะปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ด้วยมีเหตุอันสมควรให้พนักงานสอบสวนดำเนินการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และชันสูตรพลิกศพต่อไปได้

การร่วมชันสูตรพลิกศพนั้น พนักงานอัยการจะต้องตรวจสอบคุณสมบัติของแพทย์ผู้ดำเนินการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน หากแพทย์ในลำดับแรกไม่สามารถเข้าปฏิบัติหน้าที่ได้ ลำดับถัดไปจะต้องดำเนินการแทน โดยแบ่งออกเป็น 4 ลำดับ แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์, แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ, แพทย์ประจำสาธารณสุข, แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชน

พนักงานอัยการจะต้องดำเนินการบันทึกข้อมูลรายละเอียดของผู้เสียชีวิตว่าผู้เสียชีวิตเป็นใคร เสียชีวิตเมื่อไหร่ เสียชีวิตที่ไหน และพฤติการณ์การเสียชีวิตที่ปรากฏอย่างละเอียด โดยจะต้องบันทึกลงในแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพของสำนักงานอัยการสูงสุด และจัดส่งแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพให้ศูนย์อำนวยการชันสูตรพลิกศพเป็นผู้รวบรวม และเสนอให้ผู้บังคับบัญชารับทราบตามลำดับไปจนถึงอัยการสูงสุด

หลังจากที่พนักงานอัยการร่วมดำเนินการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานอัยการต้องรวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งเสนอความเห็นในการร่วมดำเนินการชันสูตรพลิกศพต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ เพื่อให้พิจารณาส่งต่อไป

การไต่สวนการตาย หมายถึง กระบวนการที่พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อเรียกบุคคล ที่เกี่ยวข้องในการเสียชีวิตเข้ามาไต่สวน และเรียกพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้ามาประกอบการพิจารณา เพื่อให้ศาล ได้ออกคำสั่งว่าผู้เสียชีวิตเป็นใคร เสียชีวิตที่ไหน และเสียชีวิตเมื่อไร การไต่สวนการตายนั้นเป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานอัยการ และศาล โดยญาติผู้เสียชีวิตที่ข้องใจการเสียชีวิตสามารถเข้าร่วม

กระบวนการได้ การไต่สวนเป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนทำร่วมกับแพทย์นิติเวช หากไม่มีแพทย์นิติเวชการดำเนินการศาลต้อง ปิดประกาศเพื่อแจ้งกำหนดวันไต่สวน และต้องแจ้งให้ญาติของผู้เสียชีวิตทราบ ในกระบวนการการไต่สวนการตาย พนักงานอัยการ หรือญาติของผู้เสียชีวิตสามารถนำพยานที่เกี่ยวข้อง หรือรู้เห็นพฤติการณ์การเสียชีวิตเข้าเบิกความต่อศาลได้ โดยศาลอาจจะเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นประกอบได้

การดำเนินคดีในชั้นศาล เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนจากพนักงานสอบสวนแล้วพนักงานอัยการจะต้องทำคำร้องต่อศาลชั้นต้น และขอให้ศาลทำคำสั่งว่าผู้เสียชีวิตเป็นใคร และพฤติการณ์การเสียชีวิตอย่างไร และถ้าเหตุเป็นการเสียชีวิตโดยถูกทำร้าย พนักงานอัยการจะต้องกล่าวต่อศาลไว้ด้วยว่าหากทราบว่ามีใครเป็นผู้ทำร้ายให้เสียชีวิต โดยการร้องต่อศาลพนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้องหลังจากได้รับสำนวนจากพนักงานสอบสวน ภายใน 30 วัน นับแต่ได้สำนวนจากพนักงานสอบสวน เมื่อได้ยื่นคำร้องต่อศาลแล้วจะต้องร้องขอให้ศาลส่งสำเนาคำร้องให้คู่สมรส ผู้สืบสันดาน หรือญาติผู้เสียชีวิต อย่างน้อย 1 คน เพื่อให้รับทราบก่อนที่พนักงานอัยการจะนำสืบพยานหลักฐานที่แสดงถึงเหตุแห่งการเสียชีวิตไม่น้อยกว่า 15 วัน ซึ่งญาติจะมีสิทธิแต่งตั้งทนายความมาซักถามขณะสืบพยานได้

แนวทางการปฏิบัติงานพนักงานฝ่ายปกครองในการชันสูตรพลิกศพ

การปฏิบัติหน้าที่การชันสูตรพลิกศพของฝ่ายปกครอง เป็นกระบวนการหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่าย และเพื่ออำนวยความสะดวกกฎหมายได้ให้อำนาจฝ่ายปกครอง และพนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพเพื่อถ่วงดุลการใช้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐ ผู้เขียนได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง จำนวนรวม 5 ราย โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและสรุปข้อมูลสำคัญไว้ ดังนี้

ในกรณีที่มีการเสียชีวิตซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน หรือเสียชีวิตโดยการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่นั้นเกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 150 วรรคสาม เมื่อเจ้าพนักงานปกครองได้รับแจ้งว่ามีการเสียชีวิตเกิดขึ้นพนักงานฝ่ายปกครองก็ต้องร่วมชันสูตรพลิกศพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 และตามข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2543 กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ โดยแบ่งออกเป็น

1) ในพื้นที่ต่างจังหวัด มอบหมายให้ปลัดอำเภอทุกระดับ ปลัดอำเภอ ผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ นายอำเภอ ป้องกันจังหวัด จ่าจังหวัด ปลัดจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด (ข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2543: ข้อที่ 5)

2) พื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เจ้าพนักงานปกครองนิติกร หัวหน้างาน หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าฝ่าย ผู้อำนวยการส่วน ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการสำนักกรมการปกครอง ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง รองอธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ช่วยปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย รองปลัดกระทรวงมหาดไทย และปลัดกระทรวงมหาดไทยจะเป็นผู้มีหน้าที่ในการร่วมชันสูตรพลิกศพในกรณีดังกล่าว (ข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง

พ.ศ. 2543: ข้อที่ 5)

ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองผู้ที่จะมีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพได้จะต้องได้รับการแต่งตั้ง หรือมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาตามที่ระบุไว้ข้างต้น โดยจะต้องมีคำสั่งแต่งตั้ง หรือมอบหมายอย่างชัดเจน และจะมีการจัดทำบัญชีปฏิบัติงานชันสูตรพลิกศพไว้โดยเฉพาะ หลังจากที่ได้รับแจ้งว่ามีเหตุจะต้องให้เจ้าพนักงานปกครองไปร่วมชันสูตรพลิกศพนั้น เจ้าพนักงานปกครองตามที่ระบุในบัญชีการชันสูตรพลิกศพจะต้องลงบันทึกตามแบบเอกสารรายงานประจำวันการรับแจ้งเหตุการณ์ชันสูตรพลิกศพ (ชศ. ๑) ของกระทรวงมหาดไทยการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมีข้อกำหนดไว้ โดยห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ที่ทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตซึ่งอ้างว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ หรือผู้ที่มีหน้าที่ควบคุมผู้ที่เสียชีวิตนั้นปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน หรือได้เข้ามามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ยกเว้นแต่การทำบันทึกเพื่อชี้แจงรายละเอียดที่เกิดขึ้น และส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพรวบรวมเข้าไว้ในสำนวนคดีเท่านั้น ถือเป็นขั้นตอนเบื้องต้น ในการอำนวยความสะดวก เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและเต็มประสิทธิภาพ

หลังจากการรับแจ้งเหตุการณ์เสียชีวิตซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน หรือเสียชีวิตโดยการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่ได้ลงบันทึกการรับแจ้งเหตุประจำวันแล้วก็ต้องแจ้งไปยังเจ้าพนักงานปกครองตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการมอบหมายนั้นจะต้องมีคำสั่งอย่างชัดเจน โดยจะมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานปกครอง กำหนดเวรรักษาการตามวงรอบวัน และเวลาที่กำหนดโดยการกำหนดเวลาเวรปฏิบัติหน้าที่นั้นจะเริ่มตั้งแต่เวลา 08.30 น. - 08.30 น. ของวันรุ่งขึ้น กรณีเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองตามตารางบัญชีรายชื่อไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้จะต้องทำบันทึกแจ้งไปยังผู้บังคับบัญชาให้ทราบล่วงหน้าก่อนเข้าอยู่เวรไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง และหากมีเหตุผลความจำเป็นเร่งด่วนไม่สามารถขออนุญาตผู้บังคับบัญชาได้ตามกำหนด เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อการปฏิบัติหน้าที่ ผู้บังคับบัญชาจะต้องแจ้งผู้รับผิดชอบงานชันสูตรพลิกศพจัดเวรสำรองตามลำดับชั้นปฏิบัติหน้าที่แทน เจ้าพนักงานปกครองที่มีอำนาจหน้าที่จะต้องร่วมชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่มี “การเสียชีวิตซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน หรือเสียชีวิตโดยการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่” นั้นเกิดขึ้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150) ผู้บังคับบัญชาจะต้องให้เจ้าพนักงานปกครองผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามคำสั่งในการร่วมชันสูตรพลิกศพนั้น เตรียมตัวและเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพในการเตรียมความพร้อมนั้น เจ้าพนักงานปกครองผู้ที่มีหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพก็ต้องศึกษารายละเอียด ขั้นตอน วิธีการ ตามข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2543 อย่างครบถ้วน ทั้งเรื่องระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่ และแบบเอกสารต่าง ๆ ตามที่ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ ได้กำหนดไว้ในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมชันสูตรพลิกศพ และหากมีข้อสงสัย ในรายละเอียดการปฏิบัติ หรือประเด็นปัญหาที่ห่วงกังวล เจ้าพนักงานปกครองที่มีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ ก็ต้องสอบถามเจ้าพนักงานปกครองท่านอื่น หรือผู้บังคับบัญชาของตนเองที่มีประสบการณ์ในการร่วมชันสูตรพลิกศพให้ช่วยແລ່ງข้อกังขาในประเด็นปัญหาเหล่านั้น

เมื่อเจ้าพนักงานปกครองผู้มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับคำสั่งมอบหมายไปถึงสถานที่เกิดเหตุจะต้องตรวจสอบว่าขั้นตอน กระบวนการ บุคลากรผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องการชันสูตรพลิกศพ มีความครบถ้วนถูกต้องและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามที่ได้รับมอบหมายครบตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ แบบเอกสารที่จำเป็นต้องใช้เตรียมพร้อม หรือไม่ อุปกรณ์ที่จำเป็นหากขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ

ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จะต้องปรึกษากับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามที่ได้รับมอบหมายในการร่วมชั้นสูตรพลิกศพหาคือผู้เกี่ยวข้องกันก่อนที่จะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ขั้นตอนการเข้าพื้นที่ เจ้าพนักงานปกครองผู้มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับคำสั่งมอบหมายไปยังสถานที่เกิดเหตุ (กรณีมีการชันสูตรพลิกศพในสถานที่เกิดเหตุ) ขั้นตอนแรกในการปฏิบัติหน้าที่การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สภาพแวดล้อมบริเวณที่พบศพ และวัตถุพยานต่าง ๆ โดยจะต้องบันทึกรายละเอียดลงในแบบบันทึกการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ (ชศ. ๔)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการร่วมชันสูตรพลิกศพจะต้องดำเนินการจัดทำแผนที่เกิดเหตุ (ชศ. ๕) เพื่อใช้แสดงให้เห็นถึงโครงร่างคร่าว ๆ ของลักษณะทางกายภาพพื้นที่เกิดเหตุ และเพื่อให้ทราบถึงขอบเขตในสถานที่จริง และมีไว้ใช้ประกอบกับรูปถ่ายที่ถ่ายในสถานที่เกิดเหตุ โดยดำเนินการร่วมกับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการตรวจวัตถุพยานอื่น ๆ ของผู้เสียชีวิตหรือที่พบศพในสถานที่เกิดเหตุสอบถาม หรือโต้แย้งประเด็นที่มีข้อสงสัย

บันทึกรายละเอียดในการร่วมชันสูตรพลิกศพกับผู้ปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ เพื่อสรุปเบื้องต้นถึงเหตุ และพฤติการณ์ที่เสียชีวิตว่าผู้เสียชีวิตคือใคร เสียชีวิตเมื่อไหร่ เสียชีวิตที่ไหน โดยวิธีการนี้จะทำตามแบบรายงานการชันสูตรของพนักงานสอบสวน และจะต้องพิจารณาประเด็นอย่างละเอียดรอบคอบก่อนลงความเห็นร่วมในกรณีที่มีความเห็นไม่ตรงกันก็ต้องทำความเห็นแย้งไว้ในบันทึกชันสูตรพลิกศพ โดยจะมอบให้พนักงานสอบสวนหนึ่งชุดพร้อมทั้งบันทึกไว้ในรายงานการชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ดำเนินการชันสูตรพลิกศพเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้มีอำนาจหน้าที่จะต้องบันทึกตามแบบรายงานการชันสูตรพลิกศพตามแบบเอกสาร ชศ. ๖ รายงานการปฏิบัติหน้าที่ถึงรายละเอียด วิธีการ ปัญหา อุปสรรค ไปยังผู้บังคับบัญชา นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และกรมการปกครองทราบตามลำดับจนถึงปลัดกระทรวงมหาดไทย โดยจะต้องส่งสำเนาฉบับหรือสำเนาภาพถ่ายบันทึกการชันสูตรพลิกศพรวมไว้ในรายงานด้วย

ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการชันสูตรพลิกศพ

ผู้เขียนได้สรุปประเด็นปัญหาที่จะศึกษาออกมาเป็น 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านระบบงาน และด้านนโยบายและงบประมาณจากการศึกษาด้านบุคลากร พบว่า ปัญหา และอุปสรรคที่พบในการชันสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองเป็นเรื่องบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เป็นการเพิ่มภาระงานของบุคลากรหนักมากขึ้น ดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“...อยากให้มีการกำหนดหน้าที่ของบุคลากรไว้โดยเฉพาะ เพราะจะทำให้ปฏิบัติงานชันสูตรพลิกศพได้อย่างเต็มที่...”

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพมีภาระหน้าที่หลักของตนเองที่จะต้องรับผิดชอบ จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่หลัก หรือว่าปฏิบัติงานชันสูตรพลิกศพนั้นไม่เต็มความสามารถ ส่งผลถึงประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานอาจจะลดลง ปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจในกระบวนการงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ และงานนิติเวชศาสตร์ ดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“...เคยอบรมมานานแล้วอยากให้มีการจัดอบรมให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ
เนื่องจากภารกิจชั้นสูงตรพลีกศพ ไม่ได้ทำประจำความรู้ความเข้าใจอาจจะขาดตก
บกพร่องไปบ้าง...”

ปัญหานี้ส่งผลถึงความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ด้านนโยบายและระบบงาน เรื่องแรกเป็นเรื่องของการ
กำหนดภาระหน้าที่ของบุคคลในการร่วมชั้นสูงตรพลีกศพ ซึ่งไม่มีการกำหนดภาระหน้าที่ของบุคลากรไว้เฉพาะ
บุคคล บุคลากรในการปฏิบัติงานซึ่งมีอยู่ค่อนข้างจำกัดอีกทั้งยังมีภาระหน้าที่ในด้านอื่นที่จะต้องดำเนินการรับ
ผิดชอบ ปริมาณงานที่มากเกินไปอาจจะก่อให้เกิดภาระ และส่งผลถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ปัญหา
การประสานงานที่ไม่เป็นระบบล่าช้าขององค์กรต่าง ๆ ที่กฎหมายได้กำหนดให้จะต้องร่วมชั้นสูงตรพลีกศพใน
การติดต่อประสานงานบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้ครบ และมาปฏิบัติงาน โดยพร้อมเพรียงกันตามองค์ประกอบ
แล้วใช้เวลาค่อนข้างมาก ดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“...จากประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมชั้นสูงตรพลีกศพนั้น บุคลากรที่
จะต้องร่วมชั้นสูงตรพลีกศพจะต้องพร้อมและครบองค์ประกอบตามกฎหมายกำหนด
ไว้ ในการติดต่อประสานงานบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้ครบและมาปฏิบัติงานโดย
พร้อมเพรียงกันตามองค์ประกอบแล้วใช้เวลาค่อนข้างมาก...”

ส่งผลให้การดำเนินการในการชั้นสูงตรพลีกศพนั้นล่าช้า ปัญหาถัดมาเป็นเรื่องของข้อกำหนดระเบียบ และวิธี
การปฏิบัติงานมีค่อนข้างมาก ผู้ปฏิบัติงานจะต้องศึกษารายละเอียดอย่างครบถ้วน ส่งผลให้บุคลากรผู้ปฏิบัติ
งานเกิดความกังวลว่าการปฏิบัติงานของตนนั้นถูกต้องครบถ้วน ตามระเบียบหรือไม่ ปัญหาเรื่องขอบเขตการ
ใช้ดุลพินิจในการสั่งการรวมถึงการแสดงความคิดเห็น และข้อสงสัย ในกระบวนการชั้นสูงตรพลีกศพ ด้านบ
ประมาณ ขาดงบประมาณรองรับในงานด้านนี้ เนื่องจากเป็นงานเชิงสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม ไม่ใช่ภารกิจ
หลักของหน่วยงานการจัดสรรงบประมาณย่อมไม่เพียงพอ เรื่องงบประมาณมีความสำคัญมากหากงบประมาณ
มีปัญหาย่อมมีผลกระทบต่อปัญหาด้านอื่น ๆ เป็นระบบ

แนวทางในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาในการชั้นสูงตรพลีกศพ

แนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหานั้นก็จะมีประมวผล และสรุปออกมา 3 ด้าน ดังนี้ ด้านบุคลากร
การคัดเลือกบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่จากความรู้ความสามารถ ผ่านการอบรมมีความรู้งานนิติวิทยาศาสตร์ และ
นิติเวชศาสตร์ ดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“...ควรมีการคัดเลือกบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่จากความรู้ความสามารถ เช่น
สำเร็จการศึกษาหรือผ่านการอบรม มีความรู้งานนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชศาสตร์
เป็นต้น...”

เนื่องจากหากมีความรู้ความสามารถเฉพาะทางย่อมเป็นผลดี และง่ายต่อการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติหน้าที่
จะเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ หรือจัดอบรมองค์ความรู้ทางด้าน
นิติเวชศาสตร์ และนิติวิทยาศาสตร์ องค์ความรู้ที่จัดให้มีการเรียนรู้นั้น จะต้องเป็นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ
1) องค์ความรู้พื้นฐาน คือ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมาย

อาญา ให้เข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นในการร่วมชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ตนเองที่จะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 2) องค์ความรู้เฉพาะคือ ระเบียบ ข้อบังคับ วิธีการในการเข้าปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ทราบถึงวิธีการ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติหน้าที่โดยควรจะมีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนิติวิทยาศาสตร์เป็นเจ้าภาพในการจัดองค์ความรู้ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และสถาบันการศึกษาที่มีการเปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ อาทิ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นต้น เนื่องจากการชันสูตรพลิกศพเป็นกระบวนการยุติธรรมในขั้นต้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การกำหนดอัตรากำลังผู้ปฏิบัติหน้าที่ไว้โดยเฉพาะ ให้มีภาระหน้าที่หลักในการปฏิบัติงานชันสูตรพลิกศพย่อมจะมีความเชี่ยวชาญ มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการเสนอความคิดเห็น หรือการสอบถามข้อสงสัยย่อมมาจากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์อย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านนโยบาย และระบบงาน ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร และหน่วยงานส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการยุติธรรม หน่วยงาน หรือผู้บริหารมีนโยบายในการดำเนินการอย่างหากมีการตัวบุคคลไว้เฉพาะให้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่นั้นจะมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างสูงมีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน มีความเชี่ยวชาญในเรื่องระเบียบกฎหมายเกี่ยวข้องทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมาก และส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรม กรณีการประสานงานที่ไม่เป็นระบบ และล่าช้าขององค์กรต่าง ๆ ในการร่วมชั้นสูตรพลิกศพ เมื่อมีการกำหนดผู้ปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพไว้เฉพาะจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ที่มีความคล่องตัวสูง เป็นเอกภาพสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว เพราะจะเป็นภาระหน้าที่หลัก ของบุคลากรรายนั้นในประเด็นปัญหาเรื่องข้อกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติที่มีค่อนข้างมากนั้น สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมการปกครองควรที่จะร่วมกันดำเนินการบูรณาการการปฏิบัติงานและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งระเบียบ ข้อบังคับ หรือแบบเอกสารต่าง ๆ จะเป็นผลดีต่อผู้ปฏิบัติงาน บุคลากรปฏิบัติหน้าที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีความเข้าใจที่ตรงกัน และเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านงบประมาณดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“...ต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณไว้เฉพาะภารกิจนี้และเพิ่มงบประมาณในเรื่องของค่าเบี้ยเลี้ยง ค่ายานพาหนะ และงบประมาณอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการชันสูตรพลิกศพ โดยจัดสรรงบประมาณงานชันสูตรพลิกศพไว้เป็นภารกิจของหน่วยงาน เพื่อความคล่องตัวในการเบิกจ่าย...”

สนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรกำลังคนมาปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายปกครองในการชันสูตรพลิกศพ เพื่อลดภาระของบุคลากรที่ทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ

กล่าวโดยสรุป การปฏิบัติงานชันสูตรพลิกศพของพนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานปกครองมีความสำคัญมากในกระบวนการยุติธรรมช่วยตรวจสอบ และถ่วงดุลอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ ในกรณีที่มีการเสียชีวิตจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ หรืออยู่ระหว่างการควบคุมของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะกรณีที่พนักงานอัยการที่เข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการชันสูตรพลิกศพ และไต่สวนการตายนั้น หลายประเทศก็มีการดำเนินการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การที่พนักงานอัยการได้เข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการชันสูตรพลิกศพ พนักงานอัยการสามารถเข้าไปค้นหาความจริงได้ด้วยตนเอง และยังสามารถใช้สิทธิโต้แย้ง สอบถามประเด็นที่

มีข้อสงสัยเป็นการคุ้มครองสิทธิของคู่ความในคดีการกำหนดให้พนักงานอัยการให้คำแนะนำกับพนักงานสอบสวนส่งผลให้กระบวนการยุติธรรม ได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีความโปร่งใสตรวจสอบได้

อภิปรายผล

ในกรณีที่มีการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการ และเจ้าพนักงานปกครองเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพกับแพทย์ และพนักงานสอบสวนเมื่อมีการชันสูตรพลิกศพแล้วให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้ง เมื่อได้รับสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้วให้พนักงานอัยการทำการร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลดำเนินการการไต่สวน และออกคำสั่งแสดงว่าผู้ตาย คือ ใคร และมีพฤติการณ์การตายอย่างไร พนักงานอัยการและเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ถูกกฎหมายกำหนดให้มีบทบาท และทำหน้าที่ร่วมในการชันสูตรศพ เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐาน และความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และเพื่อเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลอย่างโปร่งใส ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2543 ได้กำหนดข้อห้ามเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ตาย หรืออ้างว่าปฏิบัติหน้าที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพโดยเด็ดขาด ข้อ 13 “ถ้ามีให้เจ้าพนักงานผู้ทำให้ตาย หรือผู้ควบคุมให้ตายเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพ และ หรือเป็นพนักงานสอบสวนในคดีนั้น และห้ามไม่ให้ทำบันทึกคำพยานหลักฐานด้วยตนเอง เว้นแต่บันทึกคำชี้แจงแสดงรายละเอียดที่เกิดขึ้นเพื่อมอบให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทราบ” (ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย ระเบียบ การปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2543) การศึกษาครั้งนี้ผู้เขียนได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการร่วมชันสูตรพลิกศพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 150 วรรค 3 “ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่า ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน” เพื่อที่จะศึกษาบทบาทหน้าที่ในการร่วมชันสูตรพลิกศพให้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรคในการร่วมชันสูตรพลิกศพ และเพื่อที่จะศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหการร่วมชันสูตรพลิกศพ

จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนได้สรุปประเด็นปัญหาที่จะศึกษาออกมาเป็น 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านนโยบาย และระบบงาน และงบประมาณ 1) ปัญหาหลักด้านบุคลากร จากการสัมภาษณ์ และสำรวจความคิดเห็นผู้เขียน พบว่า บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ปัญหาเรื่องอัตรากำลังของบุคลากรที่ไม่เพียงพอ นั้น เป็นการเพิ่มภาระงานของบุคลากรหนักเพิ่มมากขึ้น และขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thammarak (2007) ได้ศึกษาเรื่อง “การบังคับใช้กฎหมายการชันสูตรพลิกศพและสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม” สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการดำเนินงานของพนักงานอัยการบางท่านยังขาดทักษะในกระบวนการงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้รูปแบบ กระบวนการและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ในระดับสากลเพื่อปรับปรุง ปรับใช้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายของไทย และ Niramitchainon (2011) ศึกษาเรื่อง “ภาพอนาคตของระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย” ผลการศึกษา ผู้เขียนได้วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Analysis) การศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรค คือ ปัญหาด้านบุคลากรที่มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่องานคดี ปัญหาด้านงบประมาณที่มี

น้อยเกินไป รวมทั้งการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการชันสูตรพลิกศพ 2) ปัญหาเรื่องนโยบายและระบบงานเป็นเรื่องของการกำหนดภาระหน้าที่ของบุคคลในการร่วมชันสูตรพลิกศพ และการประสานงานที่ไม่เป็นระบบล่าช้าขององค์กรต่าง ๆ ที่กฎหมายได้กำหนด และเรื่องของข้อกำหนดระเบียบและวิธีการปฏิบัติงานมีค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Luengphayung (2010) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และแพทย์นิติเวชในการชันสูตรพลิกศพคดีฆาตกรรม” โดยการศึกษาวิจัย ปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานการขาดแคลนแพทย์ผู้ทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ อีกทั้งการติดต่อประสานงานไปเป็นระบบ มีความล่าช้า Chayawuthipong (2014) ได้ศึกษาเรื่อง “กลไกการตรวจสอบกรณีวิสามัญฆาตกรรม: กรณีศึกษาการตายจากการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจ” พบว่า ปัญหาเชิงโครงสร้างการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมเป็นปัญหาหลัก ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยว่าควรจะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกระบวนการยุติธรรมด้านงบประมาณ และ 3) ปัญหาเรื่องงบประมาณ คือ ขาดงบประมาณรองรับในงานด้านนี้เรื่องงบประมาณมีความสำคัญมากหากงบประมาณมีปัญหาย่อมมีผลกระทบต่อปัญหาด้านอื่น ๆ การขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Poonpolkul (2013) ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการชันสูตรพลิกศพพนักงานสอบสวนในกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 9” ปัญหาและอุปสรรคในการชันสูตรพลิกศพ พบว่า เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความสามารถขาดเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย และปริมาณที่ยังไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังพบว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัย ดังนี้ 1) แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการงานด้านนิติวิทยาศาสตร์สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thammarak (2007) ได้ศึกษาเรื่อง “การบังคับใช้กฎหมายการชันสูตรพลิกศพและสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม” โดยมีข้อเสนอแนะควรที่จะมีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะ กระบวนการและเทคนิคในการชันสูตรพลิกศพให้กับพนักงานอัยการ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และงานวิจัยของ Poonpolkul (2013) ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการชันสูตรพลิกศพพนักงานสอบสวนในกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 9” สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการจัดอบรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการกฎหมาย การชันสูตรพลิกศพให้แก่พนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาระบบนโยบายและระบบงาน Niramitchainon (2011) ศึกษาเรื่อง “ภาพอนาคตของระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย” โดยมีข้อเสนอแนะ คือ มาตรการระยะสั้นให้กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบหลักในระบบงานชันสูตรพลิกศพโดยแยกระบบงานชันสูตรพลิกศพออกจากระบบบริหารสุขภาพ การสนับสนุนงบประมาณ และค่าตอบแทนที่เหมาะสม มาตรการระยะยาว คือ เพิ่มจำนวนแพทย์นิติเวช จัดตั้งหน่วยงานใหม่ในด้านการบริหารจัดการระบบชันสูตรพลิกศพทั้งระบบของประเทศไทย ด้านนโยบาย และระบบงาน และ 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาระบบงบประมาณ Poonpolkul (2013) ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการชันสูตรพลิกศพพนักงานสอบสวนในกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 9” แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหานี้ พบว่า การจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานด้านนี้โดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจในบริบทงานการชันสูตรพลิกศพ และส่งเสริมองค์ความรู้ นิติวิทยาศาสตร์ และนิติเวชศาสตร์
 2. ควรมีการกำหนดตำแหน่งผู้ดำเนินการชันสูตรพลิกศพไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญ ในการปฏิบัติงานเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน
 3. ควรมีการจัดทำระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานชันสูตรพลิกศพให้เป็นแนวทางเดียวกัน หรือมี ระเบียบข้อบังคับที่ใช้ร่วมกัน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย
 4. ควรมีการจัดสรรงบประมาณไว้ให้เฉพาะภารกิจการชันสูตรพลิกศพ เพื่อให้การเบิกจ่ายมีเอกภาพ และมีความคล่องตัวทำให้การปฏิบัติงานได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่
 5. ควรมีการปรับปรุงแก้ไขการเบิกจ่ายงบประมาณที่เกี่ยวข้องให้มีความรวดเร็วขึ้น
 6. ควรมีการกำหนดงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะใช้สนับสนุนงานชันสูตรพลิกศพของพนักงาน อัยการ และเจ้าพนักงานปกครองไว้ เพื่อให้การดำเนินงานมีศักยภาพ และมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน
- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพ ในสายงาน สนับสนุนปฏิบัติการ เช่น เจ้าหน้าที่กู้ภัย พยาบาล ผู้ช่วยปฏิบัติงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลพัฒนาระบบงานชันสูตร พลิกศพ
2. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระบบงานการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย และต่างประเทศ
3. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินการในระดับสากล
4. ควรมีการศึกษาประเด็นปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ และบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่ เกี่ยวข้องใน การชันสูตรพลิกศพตามที่กฎหมายกำหนดไว้ อาทิ แพทย์ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และ เจ้าพนักงานปกครอง เพื่อนำแนวทางการแก้ไขปัญหามาช่วยพัฒนากระบวนการชันสูตรพลิกศพ

เอกสารอ้างอิง

- กฤตศิลป์ พูนผลกุล. (2556). กระบวนการชันสูตรพลิกศพพนักงานสอบสวนในกองบัญชาการตำรวจภูธร ภาค 9. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและ งานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กฤติมา ธรรมรักษ์. (2550). การบังคับใช้กฎหมายการชันสูตรพลิกศพและสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กฤษฎีกา ฎาษฎาพิพงศ์. (2557). กลไกการตรวจสอบกรณีวิสามัญฆาตกรรม: กรณีศึกษากรณีตายจากการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจ. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์มยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

- กระทรวงมหาดไทย. (2543). ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานฝ่ายปกครองพุทธศักราช 2543. (2543, 12 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 117. ตอนพิเศษ 35 ง, หน้า 10. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2478). พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52. [Online]. Available: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2478/A/598.PDF>. [2562, กรกฎาคม 20].
- พสนัน นิลมิตรไชยนนท์. (2554). ภาพอนาคตของระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ.
- มนตรี เหลืองพยุง. (2553). บทบาทของเจ้าหน้าที่และแพทย์นิติเวชศาสตร์ในการชันสูตรพลิกศพคดีฆาตกรรม. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย. (2543). ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ พุทธศักราช 2543. [Online]. Available: http://www.legald.go.th/images/documents/Regulation/Regulation_Attorney_06_06_2543.pdf. [2562, กรกฎาคม 20].
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. [Online]. Available: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>. [2562, กรกฎาคม 20].

Translated Thai Reference

- Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017). (2017, April 6). **Government Gazette**. Volume 134 chapter 40 g. (in Thai)
- Criminal Procedure Code, B.E. 2477. (1935, 10 June). **Government Gazette**. Volume 42. (in Thai)
- Government Gazette. (1935). Criminal Procedure Code Act, B.E. 2477, Royal Gazette, Volume 52. [Online]. Available: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2478/A/598.PDF>. [2019, July 20].
- Government Gazette. (2017). Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017), Government Gazette, Volume 134, Part 40 ก. [Online]. Available: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>. [2019, July 20].
- Krittasil Poonpolkul.(2013). **The Autopsy Process of Investigators in the Provincial Police Headquarters Region 9**. Master of Arts Thesis.Master of Arts Program Department of Criminology and Justice Graduate School Mahidol University. (in Thai)

- Krittima Thammarak. (2007). **Law Enforcement on Autopsy and Investigation of Extrajudicial Cases**. Master of Laws Thesis Master of Laws Program Faculty of Law Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Kritt Chayawuthipong .(2014). **Mechanism of Investigation of Extrajudicial Cases: A Case Study of Preventing Death From Actions of Police Officers**. Master of Laws Thesis Master of Laws Program Jurisprudence Pridi Banomyong Faculty of Law Dhurakij Pundit University. (in Thai)
- Ministry of Interior. (2000). Regulations of the Ministry of Interior Concerning the Rules of Conducting Autopsies of Administrative Staff, B.E. 2000. (2000, 12 April). Government Gazette. Volume 117. Special Section 35 Ngor, page 10. Bangkok: Office of the Council of State.
- Montree Luangphayung. (2010). **The Role of Forensic Officers and Physicians in the Autopsy of a Homicide Case**. Independent Research Master of Science Program Forensic Science Silpakorn University. (in Thai)
- Office of the Special Prosecutor, Fai Phatthana Law (2000). Regulations of the Office of the Attorney General on Autopsies, 2000. [Online]. Available: http://www.legald.go.go.th/images/documents/Regulation/Regulation_Attorney_06_06_2543.pdf. [2019, July 20].
- Phaschanan Niramitchainon. (2011). **The Future Picture of the Autopsy System in Thailand**. Science Policy Office National Technology and Innovation. (in Thai)
- Regulations of the Office of the Attorney General on Autopsies, B.E. 2000. (2000, June 6). (in Thai)
- Regulations of the Ministry of Interior Concerning the Rules of Conducting Autopsies of Administrative Employees, B.E. 2000. (2000, April 12). **Government Gazette**. Volume 117. Special Section 35 Ngor, Page 10. (in Thai)

คณะผู้เขียน/ผู้เขียน

นายปริญญวิชน์ เชื้อนเพชร

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

เลขที่ 90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110

e-mail : Pop_Parinyawit@hotmail.com.com

รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอกวรธัช วิชชวาณิชย์

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

เลขที่ 90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110

e-mail: Woratouch_W@yahoo.com